

Rettigheder eller behandlingstanke?

Erling Frederiksen anmelder:

“At give de magtesløse magt.

Om demokratiet og den sociale udvikling”,

Socialpolitisk Forlag 1999. 84 sider.

Redigeret af Sussie Helen Baumkirchner,

Lole Møller og Jens Wissing.

Bogens atypiske format (29,5 x 18 centimeter) gør den svær at placere i bogreolen og mellem ringbindene vil den smalle bog forsvinde. Indholdsmæssigt er bogens syv forskellige artikler også tematisk ganske forskellige – hvilket også kan give hovedbrud med hensyn til den rette placering i bogsamlingen.

Umiddelbart ville jeg, udfra titlen “At give de magtesløse magt” (magt er skrevet med rødt) sætte bogen under “Socialporno-grafi” eller “kommunitarisme”. Billedet på omslaget bestyrker dette indtryk. Palle Nielsen er billedkunstneren, hvis billeder også indleder alle bogens afsnit. Alle disse sort hvide billeder illustrerer ulykke, frygt, tomhed, ensomhed og elendighed.

Endvidere bliver læseren, ved indledningen af hvert afsnit også diventeret med digte af Marianne Larsen fra perioden 1976-87. Digtene har ligesom billederne ikke al-verden med de konkrete tekster at gøre,

men har vel til formål at indgyde de “magtesløse” og deres forkæmpere en slags selvretfærdig velvære midt i verdens fortrædeligheder.

Denne sarkastiske indledning er ikke udtryk for et forsøg på at benægte elendighed og magtesløshed, men et forsøg på at kritisere dyrkelsen af “afmagten” og “elendigheden”. På trods af gode humanistiske intentioner er forsøget på at omtale fattige, syge eller kontanthjælpsmodtagere som “udstødte”, “marginaliserede” og “magtesløse” en måde at fastholde os i rollen som nogen der er udenfor det øvrige samfundsliv. Den konstante påpegnings af, at arbejdsløshed er nedbrydende for helbred, familieliv og selvværd er i sig selv med til at nedbryde selvværd. Fordi det forventes og fordi normen for opfattelse af selvværd bliver knyttet til lønarbejdet.

De fleste ved, at børn som konstant bli-

ver fortalt at de er dumme, grimme og uduelige vil udvikle en uhensigtsmæssig adfærd. Denne indsigt lader det ikke til at ret mange socialpædagoger, socialrådgivere, beskæftigelsekonsulenter m.m. har overført til deres arbejde med arbejdsledige.

Et ungt menneske der af den ene eller anden grund må anmode om kontanthjælp, må næsten pr. refleks udvikle "tabermentalitet" og/eller asocial adfærd – fordi det forventes af ham.

Et mere positivt og konstruktivt samfundssyn på livet "udenfor" eller ved siden af lønarbejdet ville i sig selv skabe bedre livsbetingelser for mange mennesker der i øjeblikket føler, at de har et individuelt og personligt ansvar for, at den kapitalistiske vareproducerende økonomi ikke står til rådighed for dem.

Dette blot for at opfordre til at styrke de lyse sider fremfor at kultivere de mørke skygger.

Bogen er støttet af *Nævnet vedr. EU-oplysning* og bagerst er der en liste over diverse (sociale) græsrodsbevægelser (NGO'ere) og enkelte af dem får en lidt fyldigere omtale. Bogens egentlige formål er at "skabe kontakt mellem NGO-netværk i EU og tilsvarende danske samarbejdspartnere for at skabe et tværgående internationalt orienteret socialpolitisk forum."

Ifølge redaktionens forord, hvor man bl.a. påpeger at 61 mill. lever under fattigdomsgrænsen i EU, står valget "mellem to forskellige strategier: *markedsvejen eller det solidariske samfund*", når vi skal løse de mange sociale problemer der tilsyneladende altid ledsager den økonomiske vækst.

Bidragyderne til bogens syv artikler er blevet bedt om at belyse nogle af de sociale problematikker som ifølge den tidligere kommissionsformand Jacques Delors kan true både "den sociale samhørighed og sammenhængskraft", men også "demokratiet".

Bogen indeholder to gode afsnit. Det ene hedder "Aktivering og arbejdsløshed" og er af Henning Hansen fra Center for Social integration og differentiering, Handelshøjskolen.

Henning Hansen redegør på elleve koncentrerede sider for den øjeblikkelige situation mht. til aktivering og arbejdsløshed og den viden man for indeværende har om effekten af diverse aktiveringstiltag i Danmark.

Konklusionen er måske ikke overraskende for denne publikations læsere – nemlig at aktiveringen har ringe beskæftigelsesmæssig effekt på længerevarende arbejdsløse og at faldet i arbejdsløsheden primært skal tilskrives den generelle økonomiske udvikling, "kombineret med en række forringelser af de arbejdsløses rettigheder, som har haft en disciplinerings effekt."

Hvis man ønsker en øjeblikstatus over "aktivlinien" i Dansk politik, så er det her. Den anden gode artikel i bogen er skrevet af noget så usædvanligt som af en journalist, nemlig Vagn Smed der er redaktør af Sydvest Folkeblad, der dækker københavn kvarteret Kgs. Enghave. Jeg gætter på at Vagn Smed aldrig har sat sine ben på Journalisthøjskolen, hans artikel er nemlig præget af både refleksioner, humor, virtuos sprogbehandling og sund fornuftig samfundsskritik.

Vagn Smed gennemgår og reflekterer over de mange mere eller mindre helhjertede forsøg på at løfte "Sydvestkvarteret" – og han gør det på baggrund af et indgående kendskab til de projekter og debatter der har været i og om denne københavnske bydel. Han retter en hård og velargumenteret kritik mod mange af de aktører (bl.a. Bydelsrådet, Københavns Kommune, aktiveringsloven og boligselskaberne) der plejer særinteresser og som mere eller mindre konsekvent undlader at se på forholdene i sammenhæng og helhed. Han kalder det bl.a. et lykkehjuldemokrati.

Jeg tror at de fleste der har deltaget i "projekter" og offentlige debatter vil kunne genkende problemerne med manglende koordinering, et utal af aktører, uklare magtstrukturer og en presse der for længst er holdt op med at betragte sig som demokratiets vogtere. Netop medierne og deres forkærlighed for at fremstille "Sydhavnen" som Danmarks sociale affaldsspand analyseres fremragende i artiklens første halvdel.

Vagn Smed har med denne artikel sat en frugtbar politisk dagsorden for en diskus-

sion om demokratiets muligheder (og begrænsninger) for at skabe en bedre social udvikling, når medier og diverse interessegrupper har helt andre dagsordener og formål med deres egne aktiviteter.

Som LA, *Landsorganisationen af Arbejdsledige*, udtrykker det: "Vi vil have ryddet op i lovjunglen". Det vil blive svært og tage lang tid – derfor skal vi i gang hurtigt.

Bogen indeholder desuden to artikler der forholder sig til "klienterne" som magtesløse, uden at artiklernes forfattere reflekterer over, at dette menneskesyn også skaber magtesløshed. Artiklerne har en typisk "behandlervinkel" og Richard Lee Stevens, lektor på Den sociale Højskole i København præsenterer Empowerment-tanken (8 sider), som er en tilgang til "socialt arbejde, som har fokus på brugerne, deres ressourcer og den verden, de færdes i." Empowerment er formentlig en udmærket teknik og strategi i socialt arbejde, men her som i så meget andet socialt arbejde indgår de forskellige behandlingsstrategier i en ideologisk- og politisk kontekst, som påvirker selve måden Empowerment-tanken praktiseres på. Personligt ville jeg, efter gennemlæsning af artiklen, nødtigt aktiveres i et projekt under Richard Lee Stevens' ledelse.

Den anden artikel med en behandlervinkel er skrevet af Jan Kjærgaard Hansen, Koordinator i Café Offside, under titlen "Fra offside til inside" (9 sider) og den beskriver et projekt for førtidspensionister med psykiatrisk baggrund og hvor der er "fokus på handling fremfor behandling".

Artiklen gennemgår på glimrende vis projektets mange forskellige faser fra slutningen af 80'erne til i dag – og illustrerer (ufrivilligt!) projekt- og aktiveringskulturens mange genvordigheder, bureaukrati og socialpædagogik.

Jeg opfatter forfatterens socialpædagogiske menneskesyn som patroniserende og umyndiggørende – men på den anden side

er teksten nok et meget godt udtryk for holdninger og menneskesyn blandt behandlere.

Endvidere indeholder bogen en artikel af Jim Walsh fra *Combat Poverty Agency* i Irland, "At give de magtesløse magt – om brugerdeltagelse og lokalsamfundsudvikling" (6 sider), og han beskriver den irske udvikling hvor en femtedel af befolkningen stadig lever i fattigdom på trods af "den Keltiske Tigers" eksplosive vækstrate.

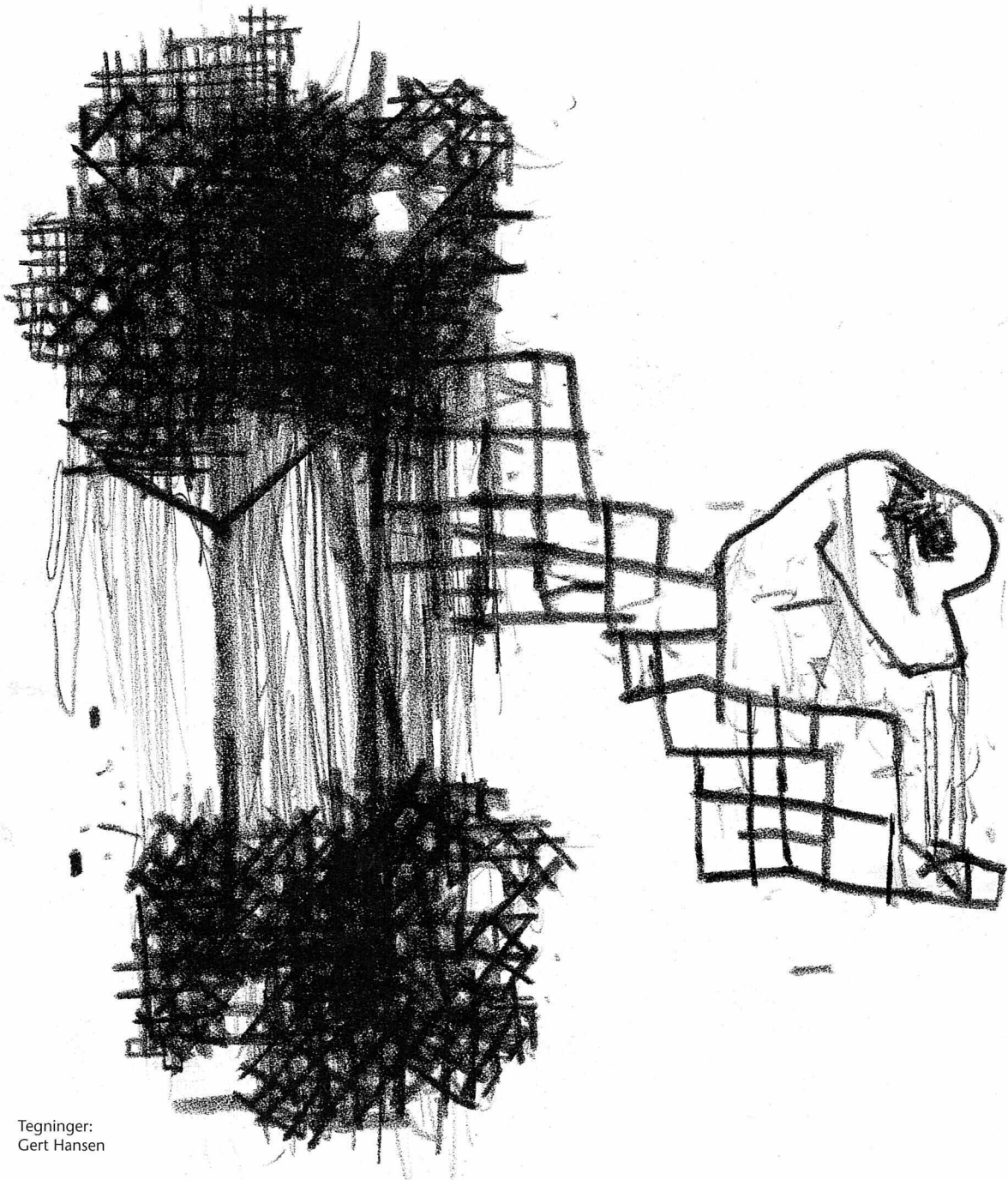
Artiklen redegør for den øjeblikkelige situation i Irland mht. velfærd, overførselsindkomster, fattigdom, langtidsledighed m.m. og sætter det i sammenhæng med de analyser og EU-støtteordninger der skal prøve at bekæmpe fattigdommen i Irland. En udmærket og kortfattet orientering. Irland er vel også det land i Europa – der har flest erfaringer med projekter, skattefritagelser og støtteordninger. Hvis du er projektmager, så gæk til Irland og bliv klog!

Bogens første afsnit er på kun to sider og er skrevet af John Andersen, lektor på RUC under overskriften "Solidaritét, dynamik og tolerance". Teksten er formentlig af redaktionen tænkt som en slags ideologisk manifestation for den socialpolitiske strategi, der skal give "De magtesløse magt".

Men John Andersens to sider er ikke værd at skrive hjem om. Det er en gang ideologisk tomgangssnak, der formentlig i al hast er kradset ned på vej hjem fra arbejdet. Hans visioner går så langt som at genoplive ideen med sociale kooperativer og at lade den frivillige sektor være en endnu mere synlig advokat for de udstødte osv.

Jeg foretrækker rettigheder til de ledige fremfor luftige strøtanker om sammenblanding af stat, kapital og det civile liv.

Erling Frederiksen er sekretær for Landsorganisationen af Arbejdsledige

Tegninger:
Gert Hansen